МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету права, публічного управління та національної безпеки
_____ Віталій ДАНКЕВИЧ
31 серпня 2026

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Клінічна психологія

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки / С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність: 053 Психологія / С4 Психологія

Освітня програма: Психологія

Житомир - 2026

Розробники: Можаровська Т.В., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології

Інформація про викладача

Викладач (-і)	Можаровська Тетяна Вікторівна
Профайл викладача (-ів)	https://polissiauniver.edu.ua/можаровська-тетяна-вікторівна/
Контактна інформація	+38 097 5611426, tetiana.mozharovska@polissiauniver.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	http://m.polissiauniver.edu.ua/course/view.php?id=4913
Консультації	Онлайн консультація в Zoom, Viber, Telegram щопонеділка та щосереди з 15.00 до 17.00

Робоча програма навчальної дисципліни Клінічна психологія затверджена на засіданні кафедри психології
Протокол від "25" серпня 2026 р. № 2
Завідувач кафедри _____ (Алла ЛИТВИНЧУК)

Погоджено із гарантом освітньої програми Психологія
_____ (Ірина ГРЕЧУХА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету права, публічного управління та національної безпеки
Протокол від "31" серпня 2026 р. № 1
Голова НМК _____ (Леся ВАСИЛЕНКО)

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма</td><td>заочна форма</td></tr>
<tr><td rowspan="15">Загальна кількість кредитів – 5

годин - 150

змістових модулів – 3</td><td>Галузь знань
05 Соціальні та поведінкові науки / С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Спеціальність
053 Психологія / С4 Психологія</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td>3-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>5-й</td><td>5-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="9">Рівень вищої освіти:
Перший (бакалаврський)</td><td>16 год.</td><td>6 год</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>44 год.</td><td>8 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>90 год.</td><td>136 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма підсумкового контролю:</td></tr>
<tr><td colspan="2">екзамен</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: розширення теоретичних уявлень про психологічні особливості осіб з розладами здоров’я; ознайомлення із сучасними теоретичними аспектами психосоматичних та соматопсихічних взаємовпливів; розширення наукових уявлень про клініко-психологічні інтервенції осіб; формування практичних навичок проведення клініко-психологічного дослідження та психологічної інтервенції, а також психологічної профілактики психічного здоров’я. Впродовж вивчення освітньої компоненти здобувачі вищої освіти повинні засвоїти основні теоретичні та практичні підходи функціонування осіб з розладами психічного здоров’я; сучасні теоретичні аспекти психосоматичних та соматопсихічних взаємовпливів; особливості клініко-психологічної інтервенції осіб; специфіку

проведення клініко-психологічного дослідження; методи і засоби психологічної профілактики психічного здоров'я.

Завдання: засвоєння теоретичних основ клінічної психології, її предмета, завдань, методів і місця в системі психологічних наук; формування розуміння психологічних закономірностей психічного здоров'я, психічних розладів і порушень адаптації; ознайомлення з методами клініко-психологічного обстеження, психологічної оцінки та інтерпретації результатів; вивчення особливостей когнітивних, емоційних, мотиваційних і поведінкових порушень за різних психічних і соматичних станів; формування навичок аналізу клінічних випадків, визначення психологічних чинників виникнення та підтримання проблем; засвоєння принципів психологічної допомоги, психопрофілактики, психокорекції та психологічної реабілітації; формування вмінь взаємодіяти з медичними працівниками та іншими фахівцями в межах міждисциплінарної допомоги; розвиток професійної етичної відповідальності, усвідомлення меж компетентності та дотримання принципів конфіденційності.

Передумови для вивчення дисципліни: Психологія особистості та індивідуальних відмінностей, Практикум з психоедукації , Психологія розвитку, Психодіагностика, Консультативна практика, Психодіагностична практика.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей:**

а) інтегральної: Здатність в складних умовах трансформацій сучасного суспільства розв'язувати складні завдання та проблеми у сфері психології, що передбачає необхідність комплексного застосування психологічних теорій та методів.

б) загальних (ЗК):

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

в) спеціальних (СК):

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК14. Здатність визначати межі власної професійної компетентності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 5. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН 11. Складати та реалізовувати програму надання психологічної допомоги з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта,

встановлювати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).
ПРН 15. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен
знати: основні теоретичні та практичні підходи функціонування осіб з розладами психічного здоров'я; сучасні теоретичні аспекти психосоматичних та соматопсихічних взаємовпливів; особливості клініко-психологічної інтервенції осіб; специфіку проведення клініко-психологічного дослідження; методи і засоби психологічної профілактики психічного здоров'я;
вміти: аналізувати та застосовувати теоретичні знання у професійній діяльності та у власному житті; організовувати та реалізовувати клініко-психологічне дослідження; ефективно налагоджувати психологічну взаємодію з особами з розладами психічного здоров'я; проводити превентивні заходи для збереження психічного здоров'я.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати додатково такі soft skills: емпатію та навички активного слухання; ефективну вербальну й невербальну комунікацію; критичне та аналітичне мислення; емоційну саморегуляцію та стресостійкість; навички розв'язання проблем і прийняття обґрунтованих рішень; рефлексивність і здатність до самооцінювання; етичну чутливість і відповідальність; толерантність до невизначеності; навички командної роботи та міждисциплінарної взаємодії; здатність встановлювати професійні межі й конструктивно взаємодіяти з людьми, які мають психологічні труднощі.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК ГАЛУЗЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Змістовий модуль 1. Вступ до клінічної психології

Тема 1. Клінічна психологія як галузь психологічної науки

Поняття клінічної психології. Предмет клінічної психології. Об'єкт клінічної психології. Зв'язок клінічної психології із суміжними дисциплінами

Тема 2. Методи дослідження в клінічній психології: клінічне інтерв'ю, експериментально-психологічні методи, психодіагностика, біографічний метод

Загальна характеристика методів дослідження у клінічній психології. Клінічне інтерв'ю. Його етапи. П'ятикрокова модель інтерв'ю (за А.Айві). Експериментально-патопсихологічні методи дослідження. Оцінка ефективності психокорекційного та психотерапевтичного впливу. Психологічний діагноз та психологічний висновок як формалізований результат діяльності клінічного психолога-діагноста

Змістовий модуль 2. Порушення психічної діяльності

Тема 3. Клінічні прояви норми та патології: психічне здоров'я та хвороба, психічний розлад

Визначення і співвідношення понять здоров'я, хвороба та норма. Критерії психічного здоров'я. Діагностичні принципи-альтернативи проявів психічної норми і патології. Принципи розмежування. Соматичні, нервові та психічні хвороби.

Тема 4. Психогенні захворювання та психосоматичні розлади

Невротичні, психосоматичні та соматогенні розлади: загальна характеристика. Психогенні фактори зовнішнього середовища та внутрішньо-особистісні конфлікти. Неврози та невротичні розлади, різновиди неврозів.

Психосоматика. Генез психосоматичних хвороб. Психосоматичні та соматопсихічні взаємовпливи та хвороба. Класифікації розладів психіки та поведінки (МКХ- 10, 11, DSN-V). Симптоми та синдроми психічних розладів.

Патопсихологічні регістр-синдроми: шизофренічний, афективно-ендогенний, олігофренічний, екзогенно-органічний, ендогенно- органічний, особистісно-аномальний, психогенно-психотичний, психогенно-невротичний. Фази (етапи) розвитку психічних порушень. Основні етапи та чинники виникнення психічних та поведінкових розладів.

Змістовий модуль 3. Психологія лікувально-діагностичного процесу

Тема 5. Психологічні характеристики хворої людини. Внутрішня картина хвороби

Психологічні особливості особистості в ситуації захворювання. Поняття, структура та рівні внутрішньої картини хвороби. Чинники формування внутрішньої картини хвороби. Типи ставлення до хвороби та їхній вплив на поведінку пацієнта. Вплив захворювання на емоційний стан, самооцінку та соціальне функціонування людини. Психологічні механізми адаптації до хвороби та її подолання.

Тема 6. Психосоматичні захворювання.

Поняття психосоматики та основні теоретичні моделі психосоматичних розладів. Психологічні, біологічні та соціальні чинники психосоматичних захворювань. Взаємозв'язок стресу, емоційної регуляції та соматичного здоров'я. Роль особистісних характеристик і копінг-стратегій у виникненні та перебігу соматичних захворювань. Психологічні механізми формування та підтримання соматичних симптомів. Основні напрями психологічної допомоги пацієнтам із психосоматичними проявами.

Тема 7. Психологія лікувальної взаємодії

Поняття та психологічні закономірності лікувальної взаємодії. Моделі взаємодії лікаря й пацієнта та їхні особливості. Терапевтичний альянс і довіра в системі лікувальних відносин. Комунікація з пацієнтом: емпатія, активне слухання та надання інформації. Психологічні чинники прихильності до лікування. Конфлікти в лікувальній взаємодії та способи їх конструктивного розв'язання.

Тема 8. Психологія лікувально-діагностичного процесу. Методи клініко-діагностичної інтервенції

Психологічні особливості діагностичного процесу та сприйняття пацієнтом медичного обстеження. Емоційні реакції на діагноз, невизначеність і очікування результатів обстеження. Психологічні чинники взаємодії пацієнта з медичним персоналом під час діагностики та лікування. Клінічне інтерв'ю та спостереження як методи психологічного обстеження. Психодіагностичні методи в клінічній практиці: можливості та обмеження. Психологічні інтервенції під час лікувально-діагностичного процесу: інформування, психологічна підтримка, стабілізація емоційного стану.

Тема 9. Моделі психотерапії у лікуванні психічних порушень

Основні теоретичні моделі психотерапії та їхні концепції психічних порушень. Психодинамічна психотерапія: теоретичні засади та методи. Когнітивно-поведінкова терапія: принципи, методи та сфери застосування. Гуманістичні й екзистенціальні підходи в психотерапії. Системна сімейна психотерапія в роботі з психічними порушеннями. Критерії вибору психотерапевтичного підходу та оцінювання результатів психотерапії.

Тема 10. Деонтологія та медична етика

Поняття медичної деонтології та професійної етики в клінічній практиці. Основні принципи біомедичної етики: автономія, благодіяння, незаподіяння шкоди та справедливість. Професійна відповідальність психолога та медичного працівника. Конфіденційність, інформована згода та захист персональних даних пацієнта. Професійні межі, етичні дилеми та конфлікти інтересів. Етичні особливості взаємодії з пацієнтами в уразливому стані.

Тема 11. Психологічні аспекти психогігієни та психопрофілактики

Поняття, завдання та основні напрями психогігієни й психопрофілактики. Психологічні чинники збереження психічного здоров'я. Стрес, психологічне благополуччя та механізми адаптації. Профілактика емоційного виснаження, професійного вигорання та дезадаптації. Психопрофілактичні заходи на індивідуальному, сімейному та організаційному рівнях. Роль клінічного психолога у збереженні психічного здоров'я та профілактиці психічних порушень.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лекції	практ.	лаб	сам. р.		лекції	практ.	лаб	сам. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Вступ до клінічної психології										
Тема 1. Клінічна психологія як галузь психологічної науки	14	2	4	–	8	14	2	2	–	10
Тема 2. Методи дослідження в клінічній психології	14	2	4	–	8	14	2	2	–	10

Разом за змістовим модулем 1	28	4	8	–	16	28	4	4	–	20
Змістовий модуль 2. Порушення психічної діяльності										
Тема 3. Клінічні прояви норми та патології: психічне здоров'я та хвороба, психічний розлад	14	2	4	–	8	14	2	–	–	12
Тема 4. Психогенні захворювання та психосоматичні розлади	14	2	4	–	8	14	–	–	–	14
Разом за змістовим модулем 2	28	4	8	–	16	28	2	–	–	26
Змістовий модуль 3. Психологія лікувально-діагностичного процесу										
Тема 5. Психологічні характеристики хворої людини. Внутрішня картина хвороби	14	2	4	–	8	14	–	2	–	12
Тема 6. Психосоматичні захворювання	14	2	4	–	8	14	–	–	–	14
Тема 7. Психологія лікувальної взаємодії	14	2	4	–	8	14	–	2	–	12
Тема 8. Психологія лікувально-діагностичного процесу. Методи клініко-діагностичної інтервенції	13	2	4	–	7	13	–	–	–	13
Тема 9. Моделі психотерапії у лікуванні психічних порушень	13	–	4	–	9	13	–	–	–	13
Тема 10. Деонтологія та медична етика	13	–	4	–	9	13	–	–	–	13
Тема 11. Психологічні аспекти психогігієни та психопрофілактики	13	–	4	–	9	13	–	–	–	13
Разом за змістовим модулем 3	94	8	28	–	58	94	0	4	–	90
Усього годин	150	16	44	–	90	150	6	8	–	136

5. Теми практичних

Назва теми	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Тема 1. Клінічна психологія як галузь психологічної науки	4	2
Тема 2. Методи дослідження в клінічній психології	4	2
Тема 3. Клінічні прояви норми та патології: психічне здоров'я та хвороба, психічний розлад	4	2
Тема 4. Психогенні захворювання та психосоматичні розлади	4	–
Тема 5. Психологічні характеристики хворої людини. Внутрішня картина хвороби	4	2
Тема 6. Психосоматичні захворювання	4	–
Тема 7. Психологія лікувальної взаємодії	4	2
Тема 8. Психологія лікувально-діагностичного процесу. Методи клініко-діагностичної інтервенції	4	–
Тема 9. Моделі психотерапії у лікуванні психічних порушень	4	–
Тема 10. Деонтологія та медична етика	4	–
Тема 11. Психологічні аспекти психогігієни та психопрофілактики	4	–
Всього	44	8

6. Самостійна робота

Назва теми та види завдань	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Тема 1. Клінічна психологія як галузь психологічної науки - Побудувати схему «Місце клінічної психології в системі наук та її міждисциплінарні зв'язки».	8	10
Тема 2. Методи дослідження в клінічній психології - Скласти порівняльну таблицю основних методів клініко-психологічного дослідження із зазначенням їхніх можливостей та обмежень.	8	10
Тема 3. Клінічні прояви норми та патології: психічне здоров'я та хвороба, психічний розлад - Виконати аналітичне завдання: визначити відмінності між психологічною нормою, тимчасовими психологічними труднощами та психічним розладом.	8	12
Тема 4. Психогенні захворювання та психосоматичні розлади - Побудувати схему взаємозв'язків психологічних, біологічних і соціальних чинників у виникненні та перебігу психогенних і психосоматичних порушень.	8	14
Тема 5. Психологічні характеристики хворої людини. Внутрішня картина хвороби - Скласти структурну схему внутрішньої картини хвороби та проаналізувати її вплив на поведінку пацієнта.	8	12
Тема 6. Психосоматичні захворювання - Підготувати аналітичний опис одного психосоматичного захворювання з визначенням біопсихосоціальних чинників його розвитку та перебігу.	8	14
Тема 7. Психологія лікувальної взаємодії - Проаналізувати ситуаційний випадок взаємодії психолога або лікаря з пацієнтом і визначити чинники, що сприяють або перешкоджають встановленню довіри.	8	12
Тема 8. Психологія лікувально-діагностичного процесу. Методи клініко-діагностичної інтервенції - Скласти алгоритм первинного клініко-психологічного обстеження пацієнта із зазначенням основних етапів і методів.	7	13
Тема 9. Моделі психотерапії у лікуванні психічних порушень	9	13

- Скласти порівняльну таблицю двох психотерапевтичних моделей за метою, теоретичними засадами, методами та особливостями застосування.		
Тема 10. Деонтологія та медична етика - Розв'язати ситуаційне завдання щодо порушення конфіденційності або дотримання автономії пацієнта та обґрунтувати етично прийнятне рішення.	9	13
Тема 11. Психологічні аспекти психогігієни та психопрофілактики - Розробити схему профілактики психологічного виснаження з визначенням індивідуальних, міжособистісних та організаційних заходів.	9	13
Всього	90	136

7. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, дискусія); наочні методи (презентацій); практичні методи (аналіз клінічних випадків, розв'язання ситуаційних завдань, виконання практичних вправ, складання порівняльних таблиць і структурно-логічних схем); проблемно-пошукові методи (аналіз проблемних ситуацій, постановка проблемних запитань, пошук та обґрунтування рішень); дослідницькі методи (опрацювання наукових джерел, аналіз результатів клініко-психологічних досліджень); інтерактивні методи (робота в малих групах, дискусії, рольове моделювання професійної взаємодії); самостійна робота студентів (опрацювання навчальної та наукової літератури, підготовка аналітичних завдань, виконання індивідуальних завдань).

8. Форми контролю і методи оцінювання

Основними видами контролю результатів навчання під час вивчення дисципліни «Основи патопсихології» є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять і передбачає оцінювання результатів виконання здобувачами вищої освіти навчальних завдань. Застосовуються такі методи поточного контролю: усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних, аналітичних і ситуаційних завдань, аналіз професійно орієнтованих кейсів, робота з методами патопсихологічного дослідження, аналіз та інтерпретація результатів патопсихологічного дослідження, підготовка та представлення доповідей, презентацій, аналітичних таблиць і схем, виконання завдань самостійної роботи.

За результатами поточного контролю здобувач вищої освіти може отримати максимально 60 балів. Оцінювання відвідування лекційних занять не здійснюється.

Критеріями поточного оцінювання є: рівень засвоєння теоретичних знань із клінічної психології; розуміння основних понять, закономірностей і механізмів психічного здоров'я та психічних розладів; уміння аналізувати й порівнювати наукові підходи, методи клініко-психологічного дослідження та моделі психотерапії; здатність застосовувати теоретичні знання для аналізу клінічних випадків і розв'язання ситуаційних завдань; уміння аргументувати висновки, критично оцінювати інформацію та використовувати наукові джерела; дотримання принципів професійної етики під час аналізу клінічних ситуацій; якість виконання практичних і самостійних завдань; активність та обґрунтованість відповідей під час навчальних занять.

Після завершення вивчення змістових модулів передбачено виконання модульної контрольної роботи.

Модульна контрольна робота проводиться у формі тестових завдань, що охоплюють навчальний матеріал дисципліни. Результати періодичного контролю враховуються у межах 60 балів поточного та періодичного контролю і не утворюють додаткових балів понад установлені 60 балів.

Критеріями оцінювання модульної контрольної роботи є: кількість правильних відповідей на тестові завдання; повнота засвоєння теоретичного матеріалу з основних тем дисципліни; правильність визначення понять, класифікацій і закономірностей клінічної психології; здатність розрізняти методи клініко-психологічного дослідження, особливості психічного здоров'я та психічних розладів, моделі психотерапії й принципи професійної етики. Оцінювання здійснюється відповідно до кількості набраних балів за правильно виконані тестові завдання.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Екзамен проводиться у формі тестування та містить 40 тестових завдань, що охоплюють зміст навчальної дисципліни. За кожну правильну відповідь здобувач отримує 1 бал. Максимальна кількість балів за екзамен становить 40 балів.

Критерієм оцінювання екзамену є кількість правильно виконаних тестових завдань: одна правильна відповідь відповідає 1 балу. Таким чином, результат екзамену може становити від 0 до 40 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується шляхом сумування результатів поточного та періодичного контролю, отриманих протягом семестру (максимум 60 балів), та результатів екзамену (максимум 40 балів). Максимальна кількість балів за навчальну дисципліну становить 100 балів.

Визнання результатів, здобутих у неформальній освіті

Під час оцінювання знань і вмінь здобувачів можуть бути враховані результати навчання, отримані у **неформальній освіті**. Для цього, здобувач освіти, що має підтвердження про результати навчання у неформальній освіті (сертифікат, диплом чи інший документ), звертається із письмовою заявою в деканат факультету і складає підсумковий контроль предметній комісії. Наявність підтверджуючих документів є підставою для зарахування окремої теми лекційного чи практичного заняття, змістовного модуля чи всього навчального матеріалу дисципліни за умови, що програма неформальної освіти повністю відповідає робочій програмі дисципліни.

Зараховується відповідна кількість годин, здобутих у неформальній освіті, відповідно до документів, що підтверджують її проходження. Одна година неформальної освіти відповідає одній академічній годині навчальної дисципліни. Визнання результатів неформальної освіти здійснюється за умови їх відповідності тематиці та результатам навчання дисципліни. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається за результатами передбачених робочою програмою контрольних заходів.

Академічна доброчесність

Під час виконання всіх видів навчальних і контрольних завдань здобувачі вищої освіти зобов’язані дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Не допускаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, використання сторонньої допомоги під час контрольних заходів та інші форми академічної недоброчесності.

Під час підготовки письмових робіт усі використані джерела мають бути належним чином зазначені.

Використання інструментів генеративного штучного інтелекту здійснюється відповідно до принципів академічної доброчесності та локальних нормативних документів Поліського національного університету. Здобувач вищої освіти несе відповідальність за достовірність, самостійність та обґрунтованість поданих на оцінювання результатів.

Не допускається використання інструментів генеративного штучного інтелекту для створення змісту відповідей, виконання письмових, практичних, індивідуальних та інших видів самостійних робіт, а також генерування змістової частини презентацій. Допускається використання таких інструментів виключно для

технічного та візуального оформлення матеріалів за умови обов'язкового зазначення факту їх використання у роботі, поданій на оцінювання.

9. Питання для підсумкового контролю

1. Співвідношення понять клінічна і медична психологія.
2. Визначення предмету і завдань клінічної психології.
3. Структура клінічної психології.
4. Місце клінічної психології серед інших наук.
5. Історія розвитку клінічної психології.
6. Основні завдання та загальні принципи діяльності клінічного психолога.
7. Методи дослідження в клінічній психології: клінічне інтерв'ю, експериментально-психологічні методи, психодіагностика, біографічний метод
8. Загальна характеристика методів дослідження у клінічній психології.
9. Клінічне інтерв'ю. Його етапи.
10. П'ятикрокова модель інтерв'ю (за А.Айві).
11. Експериментально-патопсихологічні методи дослідження.
12. Оцінка ефективності психокорекційного та психотерапевтичного впливу.
13. Клінічні прояви норми та патології: психічне здоров'я та хвороба, психічний розлад
14. Визначення і співвідношення понять здоров'я, хвороба та норма.
15. Критерії психічного здоров'я.
16. Діагностичні принципи-альтернативи проявів психічної норми і патології.
17. Принципи розмежування.
18. Психогенні захворювання та психосоматичні розлади
19. Невротичні, психосоматичні та соматогенні розлади: загальна характеристика.
20. Психогенні фактори зовнішнього середовища та внутрішньо-особистісні конфлікти.
21. Неврози та невротичні розлади, різновиди неврозів.
22. Психосоматика. Генез психосоматичних хвороб.
23. Психосоматичні та соматопсихічні взаємовпливи та хвороба.
24. Класифікації розладів психіки та поведінки (МКХ- 10, 11, DSN-V).

25. Симптоми та синдроми психічних розладів.
26. Патопсихологічні регістр-синдроми.
27. Фази (етапи) розвитку психічних порушень.
28. Основні етапи та чинники виникнення психічних та поведінкових розладів.
29. Чинники виникнення психічних розладів.
30. Психологічні характеристики хворої людини
31. Індивідуальні особливості соматично- і психічно-хворого.
32. Зміни пізнавальних процесів, вольові особливості хворого, зміни емоційно-чуттєвої сфери, прояви характеру і темпераменту при соматичних і психічних розладах.
33. Психологічні та патопсихологічні характеристики особистості в клінічній практиці.
34. Особливості психічної діяльності (патологічні зміни психіки) людини під час хвороби.
35. Зміни психіки при соматичних хворобах.
36. Загальні тенденції формування та клініки розладів психіки.
37. Психосоматичні захворювання. Внутрішня картина хвороби
38. Зовнішня картина хвороби та внутрішня картина хвороби.
39. Вплив хвороби на психіку людини.
40. Взаємозв'язок між об'єктивним змістом хвороби та усвідомленням її.
41. Типи реагування на хворобу (типи ВКХ).
42. Амбівалентне ставлення хворого до хвороби. Переживання хвороби у часі. Вікові особливості внутрішньої картини хвороби.
43. Специфіка психологічної корекції кожного з типів ВКХ.
44. Психологія лікувальної взаємодії
45. Стратегії психології лікування.
46. Взаємодія лікаря та хворого. Особливості створення атмосфери безпеки під час взаємодії лікаря та хворого. Психологія першого враження. Конструювання відносин між лікарем та пацієнтом. Принцип відкритих комунікацій. Контрактний метод лікування.
47. Принципи укладання контракту. Психологія застосування ліків.
48. Психотерапія. Основні психотерапевтичні напрямки.
49. Психологія лікувально-діагностичного процесу.
50. Методи клініко-діагностичної інтервенції
51. Функції та методи клініко-діагностичної інтервенції.
52. Моделі психотерапії у лікуванні психічних порушень

53. Симптоматична і патогенетична психотерапія.
54. Класичний психоаналіз.
55. Симптоматична і патогенетична психотерапія. Психоаналітична психотерапія.
56. Симптоматична і патогенетична психотерапія. Короткочасна динамічна психотерапія.
57. Симптоматична і патогенетична психотерапія. Логотерапія.
58. Симптоматична і патогенетична психотерапія. Біоенергетичний аналіз.
59. Симптоматична і патогенетична психотерапія. Катартимно-магінативна психотерапія.
60. Симптоматична і патогенетична психотерапія. Особистісно-орієнтована психотерапія.
61. Симптоматична і патогенетична психотерапія. Когнітивно-поведінкова психотерапія
62. Деонтологія та медична етика
63. Поняття деонтології. Основи деонтологічних знань.
64. Система етичних норм: медична таємниця, принципи медичної етики, клятва Гіппократа.
65. Принципи взаємодії лікаря і пацієнта.
66. Проблеми деонтології: евтаназія, конфіденційність, медична таємниця.
67. Очікування суспільства щодо особистості лікаря.
68. Професійні деформації, причини психічних деформацій лікаря, їх розвитку.
69. Психологічні аспекти психогігієни та психопрофілактики
70. Психогігієна як галузь медично-психологічного знання.
71. Психогігієна дитячого, підліткового, юнацького та зрілого віку.
72. Психогігієна при наданні медичної допомоги.
73. Психопрофілактика як галузь медично-психологічного знання.
74. Основи психофармакології.
75. Основні властивості нейролептиків, транквілізаторів, стимуляторів, ноотропів, антидепресантів.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний та періодичний контроль				Підсумковий контроль (екзамен)	Сума балів
Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2	Змістовний модуль 3	Індивідуальне самостійне завдання		

Т1	Т2	Т3	Т4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т1 0	Т1 1			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	40	100
Модульна контрольна робота– 5													

Примітка: лекції не оцінюються

Оцінювання кожного з виконаних практичних завдань здійснюється за такими критеріями:

5 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки;

4 бали – здобувач вищої освіти достатньо володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки;

3 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки;

2 бал – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань;

1 бал – здобувач вищої освіти не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді;

0 балів – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання: університетська (100-бальна) та національна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Для екзамену
90-100	Відмінно
75-89	Добре
60-74	Задовільно
менше 60	Незадовільно

11. Політики дисципліни

Політика відвідування та участі в заняттях. Відвідування лекційних і практичних занять здійснюється відповідно до розкладу та правил організації освітнього процесу в університеті. Від студентів очікується активна участь у навчальній діяльності, зокрема обговоренні теоретичних питань, аналізі клінічних випадків, виконанні практичних завдань і дотриманні принципів академічної доброчесності. У разі пропуску занять студент самостійно опрацьовує навчальний матеріал і виконує передбачені робочою програмою завдання. Відпрацювання пропущених занять та оцінювання результатів навчання здійснюються відповідно до робочої програми. Відсутність на заняттях не звільняє студента від виконання навчальних завдань і досягнення визначених програмою результатів навчання. Участь у дискусіях та аналізі клінічних ситуацій передбачає взаємоповагу, дотримання професійної етики й повагу до особистих меж інших учасників освітнього процесу.

Політика виконання практичних і самостійних завдань. Практичні та самостійні завдання виконуються студентами відповідно до вимог навчальної дисципліни та встановлених термінів. Виконані завдання мають відповідати визначеній тематиці, характеризуватися змістовністю, логічністю, обґрунтованістю висновків і коректністю використання наукової термінології. Під час виконання завдань необхідно використовувати достовірні наукові джерела, дотримуватися принципів академічної доброчесності та правил цитування. Аналіз клінічних випадків здійснюється з дотриманням конфіденційності та принципів професійної етики. Самостійні завдання мають бути результатом власної інтелектуальної діяльності студента. Використання інструментів штучного інтелекту допускається за умови критичного оцінювання отриманих результатів, перевірки достовірності інформації та дотримання вимог академічної доброчесності. Оцінювання здійснюється відповідно до визначених критеріїв, з урахуванням якості, повноти та своєчасності виконання завдань.

Політика академічної доброчесності. Виконання всіх видів навчальних завдань ґрунтується на принципах академічної доброчесності. Неприпустимими є

плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, подання чужої роботи як власної та інші форми академічної недоброчесності. Використані джерела мають бути належним чином зазначені.

Політика використання штучного інтелекту. Інструменти генеративного штучного інтелекту можуть використовуватися як допоміжний засіб для пошуку ідей, структурування матеріалу та мовного редагування, якщо це не суперечить вимогам конкретного завдання. Здобувач несе відповідальність за достовірність, наукову обґрунтованість та самостійність поданої роботи. Використання ШІ не може замінювати власний аналіз психологічного випадку та обґрунтування професійного рішення.

Політика професійної етики та психологічної безпеки. У процесі вивчення дисципліни «Клінічна психологія» студенти зобов'язані дотримуватися принципів професійної етики, поваги до людської гідності, недискримінації, конфіденційності та відповідального використання психологічних знань. Під час обговорення клінічних випадків необхідно забезпечувати анонімність осіб, не допускати стигматизації, навішування діагностичних ярликів і поширення упереджених суджень щодо людей із психічними розладами. Навчальна взаємодія ґрунтується на взаємоповазі, толерантності до різних поглядів, дотриманні особистих меж і створенні психологічно безпечного освітнього середовища. Обговорення особистого досвіду студентів не є обов'язковим; кожен має право утриматися від розкриття приватної інформації. Не допускаються приниження, дискримінація, примус до саморозкриття та використання навчальних ситуацій для непрофесійного психологічного оцінювання учасників освітнього процесу. Усі форми навчальної діяльності здійснюються з урахуванням етичних принципів і меж професійної компетентності психолога.

Політика роботи з чутливим змістом. Під час вивчення дисципліни «Клінічна психологія» розглядаються теми, пов'язані з психічними розладами, травматичним досвідом, насильством, втратою, горюванням та іншими психологічно чутливими питаннями. Їх обговорення здійснюється з дотриманням принципів психологічної безпеки, поваги до особистого досвіду та індивідуальних меж учасників освітнього процесу. Студенти мають право не ділитися особистими переживаннями та утриматися від участі в обговоренні, якщо зміст викликає надмірне емоційне напруження. Аналіз клінічних випадків проводиться з навчальною метою, без стигматизації, діагностування учасників освітнього процесу чи ототожнення теоретичних прикладів із власним досвідом. Не допускаються примус до саморозкриття, знецінення переживань, поширення конфіденційної інформації та некоректне обговорення досвіду інших осіб.

Викладач забезпечує поважну атмосферу взаємодії, чітко визначає правила обговорення чутливих тем і за потреби інформує студентів про можливості отримання професійної психологічної допомоги.

Політика професійної відповідальності. Під час вивчення дисципліни «Клінічна психологія» студенти мають усвідомлювати межі власної професійної компетентності, відповідальність за використання психологічних знань і необхідність дотримання етичних принципів у роботі з інформацією про психічне здоров'я людини. Аналіз клінічних випадків, інтерпретація результатів психологічного обстеження та розгляд методів психологічної допомоги здійснюються з урахуванням наукової обґрунтованості, доказовості та обмежень застосовуваних методів. Студенти не повинні встановлювати клінічні діагнози, надавати категоричні висновки щодо психічного стану людини без належних підстав або використовувати навчальні завдання для практик поза межами своєї компетентності. Під час виконання завдань необхідно дотримуватися конфіденційності, критично оцінювати наукову інформацію, відповідально використовувати цифрові інструменти та штучний інтелект і самостійно обґрунтовувати сформульовані висновки. Формування професійної відповідальності передбачає готовність визнавати обмеження власних знань, звертатися до наукових джерел і фахової підтримки та дотримуватися принципу «не нашкодь».

Політика неформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, можуть бути визнані відповідно до чинних нормативних документів Поліського університету за умови їх відповідності результатам навчання та змісту дисципліни.

12. Ключові терміни навчальної дисципліни

№	Термін	Відповідник англійською мовою
1.	Клінічна психологія	Clinical Psychology
2.	Психічне здоров'я	Mental Health
3.	Психічний розлад	Mental Disorder
4.	Психологічна норма	Psychological Norm
5.	Патологія	Pathology
6.	Клініко-психологічне дослідження	Clinical Psychological Assessment
7.	Психодіагностика	Psychodiagnostics
8.	Психологічне оцінювання	Psychological Assessment
9.	Клінічне інтерв'ю	Clinical Interview
10.	Психологічне обстеження	Psychological Examination

11.	Психологічний симптом	Psychological Symptom
12.	Синдром	Syndrome
13.	Диференційна діагностика	Differential Diagnosis
14.	Біопсихосоціальна модель	Biopsychosocial Model
15.	Психогенне захворювання	Psychogenic Disorder
16.	Психосоматичний розлад	Psychosomatic Disorder
17.	Внутрішня картина хвороби	Internal Picture of Illness
18.	Ставлення до хвороби	Attitude Toward Illness
19.	Копінг-стратегії	Coping Strategies
20.	Психологічна адаптація	Psychological Adaptation
21.	Лікувальна взаємодія	Therapeutic Interaction
22.	Терапевтичний альянс	Therapeutic Alliance
23.	Комплаєнс (дотримання рекомендацій)	Treatment Adherence
24.	Клініко-діагностична інтервенція	Clinical Diagnostic Intervention
25.	Психотерапія	Psychotherapy
26.	Когнітивно-поведінкова терапія	Cognitive Behavioral Therapy (CBT)
27.	Психодинамічна терапія	Psychodynamic Therapy
28.	Гуманістична психотерапія	Humanistic Psychotherapy
29.	Медична етика	Medical Ethics
30.	Професійна деонтологія	Professional Deontology
31.	Конфіденційність	Confidentiality
32.	Інформована згода	Informed Consent
33.	Професійні межі	Professional Boundaries
34.	Психогігієна	Mental Hygiene
35.	Психопрофілактика	Psychoprophylaxis
36.	Психологічна реабілітація	Psychological Rehabilitation
37.	Психологічне благополуччя	Psychological Well-Being

13. Рекомендована література

Основна

1. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: навчальний посібник. Київ: Четверта хвиля, 2004. 256 с.

2. Васьківська С.В. Технологія консультування. Київ: Главник, 2005. 96 с. (Серія “Психологічний інструментарій”).

3. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 242 с.

4. Ільїна Н.М. Клінічна психологія: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. 163 с.

5. Клінічна психодіагностика: практикум / Редактор-упорядник проф. М.В.Миколайський. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. 228 с.

6. Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-р#Text

7. Максименко С. Д. Цехмістер Я.В., Коваль І. Медична психологія; за заг. ред. С. Д. Максименка. Київ, 2014. 520 с.

8. Мушкевич М. І. Клінічна психодіагностика: методичні рекомендації для студентів ф-ту психол. Луцьк, 2006. 170 с.

9. Никоненко Ю.П. Клінічна психологія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Укл. Ю. П. Никоненко. Київ : КНТ, 2016. 368с.

10. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. Київ : Либідь, 2003. 376 с.

11. Титаренко Т. М. Життєві кризи: технології консультування. Київ, 2007. Режим доступу: https://www.academia.edu/31085766/Посібник_ЖИТТЄВІ_КРИЗИ_ТЕХНОЛОГІЇ_КОНСУЛЬТУВАННЯ_К_2007

12. Токман А. А., Немченко Н. В. Психологія способу життя : навч. посіб. Ч. 1. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2015. 344 с.

13. Федосова Л. О. Клінічна психологія : навчальний посібник. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. 248 с.

14. Чабан О.С., Хаустова О.О. Психосоматична медицина (аспекти діагностики та лікування). Київ, 2000.

Додаткова:

1. Белей М. Д., Тодорів Л. Д. Основи діагностичної психології. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2008. 296 с.

2. Галецька І., Сосновський Т. Психологія здоров'я: теорія та практика. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 338 с.

3. Гоян І. М., Палій А. А. Методи діагностики психічного розвитку дітей / За ред. А. А. Палія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 652 с.

4. Закон України про психіатричну допомогу. Київ : Сфера, 2000. 50 с. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text

5. Комінко С. Б., Кучер Г.В. Кращі методи психодіагностики: навч. посіб. Тернопіль: Карт-бланш, 2005. 406 с.

7. Максимова Н. Ю., Мілютіна. К. Л., Піскун В. С. Основи дитячої патопсихології: навч. посіб. Київ: Главник, 2008. 158 с.

8. Москалець В. П., Колтунович Т. Психічне вигорання – реальність чи вигадка? Практична психологія та соціальна робота. 2012. №1. С.58-65.

14. Електронні інформаційні ресурси

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. Режим доступу: www.dnpb.gov.ua
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: Режим доступу: http://nbuv.gov.ua
3. Бібліотечно-інформаційний ресурс Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олега Ольжича. Режим доступу: http://www.lib.zt.ua/
4. Бібліотека Поліського національного університету. Режим доступу: http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/
5. Пошукова система наукової літератури. Режим доступу: https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk
6. Пошукова система наукової літератури Academia. Режим доступу: https://www.academia.edu